

Al speurend in oude bronnenuitgaven, vonden wij in de "Kronijk van het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht" (jaargang 16, 1860) vermeld dat in het Provinciaal Archief van Utrecht een menigte bescheiden bewaard worden, voor de geschiedenis van het laatste tiende der zestiende eeuw en de betrekkingen van de Verenigde Provinciën met Engeland niet van belang ontbloomt. Het betreft originele ingekomen brieven, minuten van uitgaande brieven of copieën van staatsstukken ingekomen bij de Staten Generaal, door de afgevaardigden van Utrecht aan hun committenten toegezonden.

In 1588 leed de "onoverwinnelijke Armada" (Armada Invencible) - d.i. een vloot, die door Filips II, koning van Spanje, werd uitgerust tegen Engeland - smadelijk de nederlaag. 1588 betekent ook de geboorte van de zelfstandige Republiek der Verenigde Nederlanden, in oorlog met de vroegere Heer, die men nu als koning der Spaanse monarchie tegenover zich had. Voor het eerst kreeg de Republiek, naast haar zeemacht, een bruikbaar leger, hervormd en aangevoerd door Prins Maurits (1567-1625).

De Staten van Utrecht berichtten op 16 juli 1588 aan die van Holland : "Alsoe wy verstaen dat haere Ma(jesteit) (I) haer gesanthen tot Oostende wederom geroepen heeft, zulcx datter weynich apparen(tie) off hoope is van eeiige peys, ende dat hier benefens die aengegrepen expeditie van(de) Co(ninck) van Spaegnen op Schotland gefaelgeert is, waer doir grootelix te beduchten is, dat den viant binnen corts de een oft d'andere entreprinse aengrijpen sal, tzy op Bergen op Zoom off op Gelderlant". Op 15 augustus 1588 richtten de Staten van Utrecht aan de magistraat van Dordrecht een schrijven, waarin deze laatste aangemaand wordt de compagnieën van Blunt en Sherley, die "tegenwoordelick naer Oostende gaen, om aldaer tot dienste van(de) lande gebruyct te worden" te voorzien van schepen en fourrages.

P. Willoughby, "lieutenant generael van het secours van haere Ma(jesteit) van Engeland", meldt op 20 januari 1589 dat Elizabeth I het voornemen koestert om het Engels garnizoen van Oostende te ontruimen en de troepen te leggen in Bergen op Zoom, ingeval de Staten "ne pre(n) dro(n)t prompte ordre de reparer les ruines et bresches nagueres advenuz.. la dite ville ne peult estre gardee a cause desd(ites) ruines et bresches". De Staten Generaal betwist in haar antwoord dat de Staten weigeren de vervallen muren en vestigingswerken te herstellen :

"... Ende belangen(de) het verlaten vande stede van Oostende : en verstaen de Staten in geender manieren dat tselve zal geschieden, aengesien de schade aende fortificatie der zelver stede, deur den tempesten gelden, gheenssins sulcx ofte zoe groot en zyn, oft de zelve stede is mette voors(eide) duysent soldaten oick tegens des vyants gewelt wel te bewaren. Te meer althans terwyle daer geen belegeringe ofte groote exploicten vanden vyanden voor handen zyn. Ende zullen de Staten metten iasten (2) een Com(m)issaris naer Oostende senden omme op de nootel(icke) reparatie der voors(eiden) fortificatie te versien naer behooren". (blz. 209).

(I) Elizabeth I, koningin van Engeland
(2) 1 februari 1589

Pas op 16 juni 1589 horen wij hier nog iets over, namelijk in een brief uit Londen door gedeputeerden in Engeland gericht aan de Staten Generaal :

"... Insonderheyt heeft S.E. (3) ons ernstich voorgehouden de gelegenheyt der stede van Oostende, als haere Ma(jesteit) en(de) haeren Raede wel geadverteert zynde, dat de vyant by alle middelen is poogende de selve in zyn gewelt te crygen, ende dat de selve stadt doer affbreuck vande zee en(de)tvervallen van(de) forfificatie zeer open leynt, en(de) der halven subiect is de aenslagen vanden vyant ; verclarende dat haere Ma(jesteit), in aensieninghe van(de) importantie der voors(eide) stede, jegenwoordich van meyninge es derwaerts te seynden vier ofte vyff hondert mannen (die hier reet gemaect worden), in vast betrouwen dat uwe E(xcellenties) naer behoiren soude versien totte andere nootelyckheden van(de) fortificatie en(de) dyckagie, in desen saesoene die niet versuynt en mach worden. Ende ingevalle by uwe E(xcellenties) daer inne nyet en zoude worden tytel(ick) versien, dat haere Ma(jesteit) van meyninghe soude syn haer volck van daer te tecken" (blz. 398).

E. Smissaert

(3) Sir Francis Walsingham (1530-1590), Engels secretaris van staat, raadgever van Elisabeth I.

MOOIE AANWINST BIJ "DE PLATE".

Van de heer Robert NORREY, rustend scheepsbouwer, ontving de kring vorige maand een HALFSCHEEPSMODEL VAN EEN OOSTENDSE ZEILVISSERSSLOEP. De heer BORREY heeft die destijds nog eigenhandig gemaakt.

Liefhebbers van maritieme antiek weten hoe gezocht dergelijke objecten tegenwoordig zijn. "Half-block models" dienden destijds op de werven als modellen voor potentiële cliënten : dergelijke maquettes gaven de bestellers er een idee van hoe de romp van het voor hun rekening te bouwen schip er ging uitzien. Halfscheepsmodellen bestonden zowel voor grotere zeilers en steamers als voor nederige visserssloepen. Naderhand werden ze ook vervaardigd uit louter decoratieve overwegingen. Het Altona-Museum te Hamburg is gerenommeerd voor haar verzameling half-scheepsmodellen.

Onze jongste aanwinst, die het inventarisnummer 78/1 meekreeg, zal een ereplaats krijgen in de maritieme afdeling van het Heemkundig Museum. De "Werkgroep Museum" is trouwens een vernieuwde voorstelling van deze typische Oostendse afdeling aan 't uitwerken. We roeien met de middelen die we hebben, en terloops, betreuren we het nog steeds dat we de verzameling van 't aquarium in de El Mar ons zagen ontglippen, daar men er ons niet voor contacteerde.

We hopen dat de heer BORREY "goed van handgifte" geweest is : dergelijk mecenaat houdt ons museum draaiend.

N. H.